

Grasz, S., T. Keisanen, F. Oloff, M. Rauniomaa, I. Rautiainen & M. Siromaa (toim.) 2020. Menetelmällisiä käännteitä soveltavassa kielentutkimuksessa – Methodological Turns in Applied Language Studies. *AFin-LAn vuosikirja 2020. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 78. Jyväskylä. s. 95–114.*

Sofie Henricson

Helsingin yliopisto ja Åbo Akademi

Aktivistinen kielimaisema: pilottitutkimus

Urban linguistic landscapes consist of various kinds of signs in different languages, together transmitting a myriad of messages to the people living in, visiting or passing through the city. Official authorities are the authors of some signs, e.g. street names and tourist information, while businesses operating on a local or global level are the authors of other signs, e.g. advertisements and information about opening hours. In addition, individual persons or groups of people give their input to the urban linguistic landscapes, e.g. by attaching a sticker to a bus stop or writing a slogan on a park bench. The current article explores this third, unofficial layer of the urban linguistic landscape, and the topics, discourses and ideologies it encompasses. Through a pilot study of the activist linguistic landscapes at two railway stations in Helsinki, the article discusses the methodological underpinnings of this kind of linguistic landscape research.

Keywords: linguistic landscape, discourse analysis, civil activism, multilingualism

Asiasanat: kielimaisema, diskurssitutkimus, kansalaisaktivismi, monikielisuus

Kaupunkien julkisen liikenteen asema-alueiden kautta kulkee päivittäin monenlaisia ihmisiä, ja asema-alueiden virallinen kielimaisema ohjaa ja ohjeistaa kulkijoita tässä liikkeessä. Asema-alueen kollektiivinen tila tarjoaa myös paikan, jonka kielimaisemassa yksilöt ja ryhmät voivat ottaa kantaa sekä globaaleihin että lokaaleihin kysymyksiin ja siten toteuttaa ja ilmaista ideologioitaan ja identiteettejään. Vaikka asema-alueen läpi kulkeva ei pysähtyisikään keskustelemaan muiden kanssa, hän kohtaa kantaaottavia tekstejä mm. lyhtytolppaan kiinnitetyssä tarrassa tai laituri-penkkiin kirjoitetussa tekstissä ja ottaa näin osaa eri ideologioiden väliseen visuaaliseen dialogiin. Tämän artikkelin tarkoituksena on pilottitutkimuksen kautta pohtia mahdollisuutta tutkia yhteiskunnallisia diskursseja tällaisessa aktivistisessa kielimaisemassa ja miettiä tämän tyyppisen soveltavan kielitieteen tutkimuksen metodologisia perusteita. Aktivistisella kielimaisemalla viitataan sellaisiin kyltteihin, joita yksilöt tai ryhmät – usein osana globaalisti toimivia sosiaalisia muutosliikkeitä – ovat laittaneet julkiseen tilaan tavoitellen mielipiteiden ja käyttäytymisen muutosta ja toimimalla siten aktiivisesti yhteiskunnallisen muutoksen puolesta (ks. Chambers & Phelps 1993: 20; Mamadouh 2018: 114–115; Abas & Damico 2019: 157; vrt. myös Hanauer 2015; Ben Said & Kasanga 2016; Waksman & Shohamy 2016, joissa vastaavia teemoja käsitellään mm. sosiaalisena tai poliittisena protestina).¹

Artikkelin metodologinen pohdinta konkretisoituu pilottitutkimuksessa, joka koostuu Helsingin päärautatieaseman aktivistisen kielimaiseman kertaluontoisesta tilannekuvasta sekä vastaavan kielimaiseman laadullisesta seurantatutkimuksesta Helsingin Oulunkylän juna-asemalla. Pilottitutkimuksen tavoitteena on kartoittaa ja analysoida julkisessa tilassa käytävää eri diskurssien visuaalista dialogia sekä tämän dialogin rakentumista ja kielipalettia. Artikkelin on jäsennellyt seuraavasti: luvussa 1 kuvailaan lyhyesti työn teoreettinen viitekehys ja luvussa 2 selvitetään tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat. Pilottitutkimuksen tulokset esitellään luvuissa 3 ja 4. Artikkelin viimeisessä luvussa 5 pohditaan pilottitutkimuksen metodologisia valintoja.

1 Kielimaisematutkimus ja diskurssintutkimus

Kielimaisematutkimus on suhteellisen uusi ja nopeasti kasvava tutkimussuuntaus, jonka piirissä tutkitaan julkisten tilojen näkyviä kieliä (esim. Shohamy & Gorter 2009; Shohamy ym. 2010; Gorter ym. 2012; Pütz & Mundt 2018). Usein toistuvia tutkimuksen mielenkiinnon kohteita ovat esimerkiksi monikielinen kielimaisema ja vähemmistökielten yhteiskunnallinen tai institutionaalinen näkyvyys (esim. Cenoz & Gorter 2006; Linkola 2014), englannin kielen keskeinen asema (esim. Rosenbaum ym. 1977;

1 Kiitos kahdelle nimettömälle arvioijalle sekä AFinLAN syyssymposiumin 2019 osallistujille ja esitelmäni kuuntelijoille työtä kehittäneistä rakentavista kommentteista.

Lanza & Woldemariam 2014) sekä kielimaiseman mahdollinen yhteys eri kieliryhmien etnolingvistiseen vahvuuteen ja erityispiirteisiin (esim. Landry & Bourhis 1997; Barni & Bagna 2010). Kielimaisematutkimusta yhdistäviä tekijöitä eivät ole jotkin teoreettiset lähtökohdat, menetelmät tai aineistopohjat, vaan kielimaisemia on tutkittu tutkimustavoitteista riippuen monin eri keinoin ja näkökulmin (Gorter 2018; Gorter & Cenoz 2020).

Kielimaisematutkimus on kehittynyt ja laajentunut paljon vuodesta 1997, jolloin Landry ja Bourhis määrittivät kielimaisematutkimuksen fokukseksi tietyn alueen kielen näkyvyyden ja aseman analysoinnin julkisissa ja kaupallisissa kylteissä mainiten mm. liikennekyltit, mainostaulut ja kadunnimet (s. 23, 25). Vuoden 2020 alussa tutkimussuunnan kansainvälinen aikakauslehti *Linguistic Landscape: An international journal* määrittelee tutkimusalueen paljon väljemmin sisältämään laajemman kielikäsitteen ja entistä moninaisemmat temaattiset tavoitteet, mukaan lukien kielimaisemien viestimät ideologiat.²

Tämä artikkeli linkittyy ensisijaisesti *Linguistic Landscape* -aikakauslehdessä määritelmään ja tarkemmin rajaten kielimaisematutkimuksen piirissä kollektiivisten identiteettien ja ideologioiden analysointiin (ks. esim. Blackwood ym. 2016). Aihepiiri konkretisoituu tutkimuksen keskittyessä asema-alueille laitettuihin globaaliin kysymykseen kantaa ottaviin kyltteihin, kylteissä toistuviin teemoihin ja diskursseihin sekä näiden mahdolliseen yhteyteen viestin kielivalintaan. Samansuuntaisia tutkimusavauksia, joissa kielimaisematutkimuksen keskiössä on yhteiskunnallinen aktivismi, ovat tehneet mm. Kasanga (2014), Hanauer (2015), Barni ja Bagna (2016) sekä Ben Said ja Kasanga (2016), joissa käsitellään julkisten mielenosoitusten kielimaisemia.

Laajemmin tutkimus lukeutuu diskurssitutkimuksen piiriin (esim. Jokinen ym. 2016; Lehti ym. 2018; Pietikäinen & Mäntynen 2019), sillä siinä analysoidaan kielenkäyttöä sen paikallisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa sekä keskitytään kielenkäytön ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen. Analyysin lähtökohtana on tekstien liittyminen sosiaalisiin tapahtumiin, joita sosiaaliset rakenteet, käytännöt ja toimijat ohjaavat (Fairclough 2003). Työtä ohjaa ajatus siitä, että asema-alueiden aktivistiset kannanotot ovat tärkeä osa ideologisten ryhmittymien ja yksilöiden yhteiskunnallista toimijuutta ja samalla rakentavat ideologioita kannattavien arvopohjaa ja kollektiivista identiteettiä.

Diskurssit ja ideologia ovat kaksi tässä tutkimuksessa toistuvaa ja toisiinsa linkittyvää käsitettä, joita diskurssitutkimuksen piirissä käytetään monissa eri merkityksissä (Määttä & Pietikäinen 2014; Lehti ym. 2018; Pietikäinen & Mäntynen 2019). Tässä tutkimuksessa käytän diskurssikäsitettä Faircloughin (1993: 134–138, 2003: 3–4) näkemyksiin pohjautuen suhteellisen konkreettisella tasolla tarkoittaen sillä tietyille

2 Katso myös Gorterin (2018: 40–43) tarkastelu LL-määritelmien kirjosta ja lähestymistapojen muutoksista.

ryhmille tai ideologioille tyypillisiä kielellisiä ja sosiaalisia käytäntöjä. Ideologia on tätä abstraktimpi käsite, jolla viitataan tiettyyn ajatustapaan tai näkemykseen maailmasta (ks. Määttä & Pietikäinen 2014). Nämä kytkeytyvät kuitenkin vahvasti toisiinsa, sillä ideologia välittyy diskurssien kautta ja toimii tiettyjen diskurssien piirissä (ks. Määttä & Pietikäinen 2014). Täten esimerkiksi fasistinen diskurssi sisältää ja viestittää rasistista ideologiaa ja antifasistinen diskurssi monikulttuurista ideologiaa.

2 Tutkimusasetelma

Artikkelin metodologista pohdintaa pohjustava pilottitutkimus on kaksiosainen. Ensimmäinen osa koostuu synkronisesta ja tutkijalähtöisestä kartoituksesta, jonka aineistona on yhden päivän aikana Helsingin päärautatieasema-alueella valokuvatut aktivistiset kyltit. Tutkimus perustuu ajatukseen siitä, että tietyt diskurssit ja ideologiat voivat linkittyä kielivalintoihin (ks. Kasanga 2014; Mamadouh 2018), jotka siten ovat keskeinen osa analyysiä.³ Lähtökohtana on pyrkimys nähdä kielimaisema kokonaisuutena, jonka yksittäiset kyltit eivät viesti tyhjiössä, vaan ovat vuorovaikutuksessa toisten lähistöllä olevien kylttien kanssa (Scollon & Scollon 2003: 23, 205; ks. myös Stroud & Mpendukana 2009: 372; Stroud & Jegels 2014: 183). Aineistoa analysoidaan seuraavin tutkimuskysymyksiin: 1) Mihin teemoihin Helsingin rautatieaseman aktivistinen kielimaisema ottaa kantaa? 2) Millä kielillä tekstit ottavat kantaa, ja onko kannanottojen ja kielivalintojen välillä yhteyttä? 3) Onko havaittavissa merkkejä erimielisten diskurssien ja ideologioiden välisestä keskustelusta?

Tutkimuksen toinen osa koostuu yhden Helsingin pääradan varrella sijaitsevan juna-aseman kvalitatiivisesta seurantatutkimuksesta heinäkuusta 2019 tammikuuhun 2020. Lähtökohtana on ajatukset siitä, että kielimaisema on jatkuvassa muutoksessa (Stroud & Jegels 2014: 180) ja näin ollen luonteeltaan diakroninen (Pavlenko & Mullen 2015) sekä siitä, että ajallinen muutos on nopeampaa epävirallisessa kuin virallisessa kielimaisemassa (Kallen 2010). Analyysin tavoitteena on kielimaiseman muutoksen laadullinen seuraaminen tarkoituksena syventää ymmärrystä kielimaiseman eri hetkien profileista ja dynamisesta muutoksesta (vrt. Blommaert & Maly 2016).

Kielimaisematutkimuksen alkuvaiheessa painopiste oli määrällisissä metodeissa (esim. Landry & Bourhis 1997), ja määrälliset menetelmät ovat säilyttäneet suosionsa mm. kielipoliittisiin kysymyksiin ja eri kielten näkyvyyteen perehtyvissä kielimaisematutkimuksissa (esim. Cenoz & Gorter 2006; Soukup 2020). Tutkimusalueen piirissä on kuitenkin jo pitkään tehty myös laadullisia tutkimuksia (esim. Reh 2004) sekä yhä

3 Tässä viitataan ensisijaisesti siihen, millä kielillä kyltit on kirjoitettu, eikä niinkään tavallisempaan diskurssianalyttiseen näkökulmaan siitä, mitä (esim. leksikaalisia tai tyylillisiä) valintoja tietyn kielen piirissä on tehty (vrt. Pietikäinen & Mäntynen 2019: luku 2.4).

useammin myös näiden yhdistelmiä (esim. Blackwood 2015). Diskurssintutkimus edustaa sitä vastoin lähtökohtaisesti laadullista tutkimusotetta (Pietikäinen & Mäntynen 2019), ja aiemmat kielimaisematutkimukset joita kehystää traditionaalisesti laadullinen lähestymistapa, esim. etnografia tai diskurssianalyysi, ovatkin usein valinneet laadullisen analyttisen otteen (mm. Stroud & Mpendukana 2009; Kasanga 2014; Ben Said & Kasanga 2016; Blommaert & Maly 2016).

Pilottitutkimuksen aiheen kannalta läheisimmät aiemmat kielimaisematutkimukset, eli sosiaaliseen protestiin tai yhteiskunnalliseen aktivismiin keskittyvät tutkimukset (esim. Ben Said & Kasanga 2016; Abas & Damico 2019), ovat useimmiten olleet laadullisia. Tästä poiketen tarkastelen kuitenkin tässä artikkelissa aineistoa sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Ratkaisu perustuu ajatukseen, että määrälliset huomiot eivät estä laadullista analyysiä, sekä usko siihen, että määrällisillä metodeilla voidaan saada lähtökohtainen havainto eri aihe- ja kielivalintojen suhteellisesta läsnäolosta tai näiden suhteiden muutoksesta; nämä ovat huomioita, joita usein sisältyy myös täysin laadullisiin kielimaisematutkimuksiin, vaikka tarkkoja lukuja ei esitettäisikään (ks. esim. Reh 2004: 17; Blommaert & Maly 2016: 203; Mamadouh 2018: 135). Määrällisellä analyysillä tavoittelen täten yleiskuvaa siitä, mitkä teemat dominoivat asema-alueen aktivistista kielimaisemaa kylttien lukumäärillä mitaten. Määrällinen analyysi ei kuitenkaan pysty tavoittamaan kielimaiseman dynaamisuutta tai auta ymmärtämään kielimaiseman muutosprosesseja, vaan niiden käsittelyyn tarvitaan laadullista analyysiä, joka mahdollistaa kielimaiseman sisällöllisen puolen ja sisäisen dialogin tarkastelun.

Pilottitutkimuksen ensimmäinen osa-aineisto analysoidaan siis määrällisesti ja siten hahmotetaan yleiskuva eri teemoihin kantaaottavien kylttien määrästä sekä eri kielten osuuksista. Kylttien määrätietojen laskennassa seuraan Backhausin (2007: 66) kylttimääritelmää, jonka mukaan kaikki omaan kehykseen rajattavat tekstit lasketaan yhtenä yksikkönä, eli käytännössä jokainen tarra on laskettu yhdeksi kyltiksi, vaikka tätä suuremmassa kehyksessä (esim. lyhtytolpassa) olisi useampia tekstejä (esim. tarraa) (vrt. esim. Cenoz & Gorter 2006: 71). Jos samasta kyltistä löytyy monta esiintymää, jokainen esiintymä lasketaan yhtenä kylttinä. Tämä aineisto analysoidaan myös laadullisesti, mm. jäsentämällä kannanottojen sisältöjä ja kieliasuja sekä kylttien herättämiä reaktioita (esim. kylttien raapimista tai vastalauseita). Kylttien välisen dialogin huomioimista on korostettu Scollonin ja Scollonin (2003: 23, 205) geosemioottisessa tutkimussuuntauksessa, jossa kielimaiseman kyltit nähdään kollektiivina, jonka kylttien, diskurssien ja merkitysten välillä on vuorovaikutusta. Tästä näkökulmasta esimerkiksi Stroud ja Mpendukana (2009) näyttävät, miten saman mainoskampanjan eri kyltit linkittyvät suurempaan merkitysketjuun ja miten mainoskylttien välinen dialogi rakentuu. Pilottitutkimuksen toinen osa keskittyy muuttaman kuukauden havainnointitutkimukseen, jonka tavoitteena on laajentaa ymmärrystä kielimaiseman ajallisesta muutoksesta (ks. Kallen 2010; Pavlenko & Mullen 2015; Blommaert & Maly 2016).

Kielimaisematutkimuksessa kyltit jaetaan usein sen mukaan, onko kylttien tekijänä virallinen taho (esim. valtio, kunta), nk. *top-down*-kyltit, vai onko kyseessä yksityisen tahon tekemä kyltti (esim. yritys, yksityishenkilö), nk. *bottom-up*-kyltit (Ben Rafael ym. 2006: 10; ks. myös Landry & Bourhis 1997: 26–27). Tässä tutkimuksessa aineisto rajoittuu *bottom-up*-kyltteihin ja keskittyy näiden kylttien joukossa erityisesti ei-auktorisoituihin kyltteihin (nk. *transgressive signs*, Scollon & Scollon 2003: 21 ym.). Aineistoon ei siten kuulu esimerkiksi kaupallisten tahojen tai poliittisten puolueiden kylttejä. Aineisto on rajattu myös temaattisesti niihin kyltteihin, jotka ottavat kantaa globaaleihin kysymyksiin, ja pois on jätetty lokaalit teemat, kuten kannanotot tietyn henkilön puolesta tai häntä vastaan. Näillä rajauksilla aineisto koostuu aktivististen tahojen yhteiseen julkiseen tilaan laittamista yhteiskunnallisesti kantaaottavista kylteistä. Kylttien mahdollisiin lukijoihin kuuluvat kaikki juna-aseamalla kulkevat ihmiset, joiden joukossa voi olla sekä kyltin asettajan ideologian kannattajia että sitä vastustavia henkilöitä.

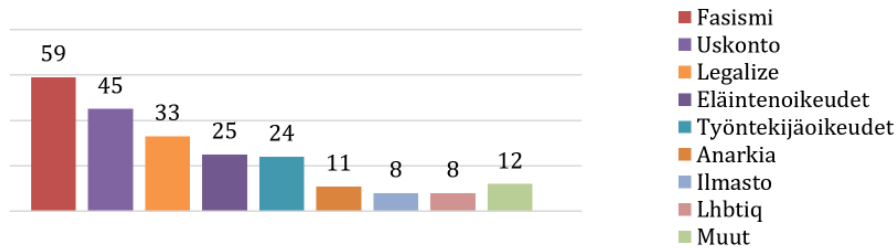
Tutkimuksen tekstikäsitys on laaja, ja aineistoon kuuluu myös kielettömiä, symbolein kantaaottavia kylttejä. Aineisto on kuitenkin rajattu kirjallisen viestinnän formaattiin sekä ei-mobiileihin kyltteihin, eikä siinä siten huomioida esimerkiksi asema-alueiden äänimaisemaa tai liikkuvia tekstejä (esim. vaatteissa tai kulkuvälineissä). Käytännössä aineisto koostuu valokuvatuista tarroista, teipatuista paperi-ilmoituksista ja graffiteista.

3 Helsingin päärautatieaseman aktivistinen kieli-maisema

Helsingin päärautatieaseman kartoitus tehtiin yhden päivän aikana, jolloin kävin läpi koko rautatieasema-alueen, mukaan lukien junalaiturialueet, rautatieaseman sisätilat (katutaso, asematunnelin keskiosa, metroasema), kaikki sisäänkäynnit, aseman ulkopuolinen jalkakäytävä, sekä Rautatientorin ja Elielinaukion bussipysäkkialueet, ja valokuvasin kaikki huomaamani aktivistiset kyltit. En ottanut kuvia liikkeiden sisätiloista tai käymälöistä. Kokonaisaineiston kuvien joukkoon tuli myös kylttejä, jotka tarkemmin tarkasteltuna osoittautuivat esimerkiksi puolue- tai levymainoksiksi, tai jotka ottivat kantaa paikallisiin kysymyksiin (esim. ”Fuck VR”) tai tiettyä henkilöä vastaan, ja nämä poistettiin kokoelmasta. Analyysissä en myöskään huomioi huomattavan suurta määrää jalkapallokylttejä, vaan tulkitseen niiden lähinnä ottavan kantaa lokaalisiin kysymyksiin, eli tietyn jalkapallojoukkueen kannattamiseen tai vastustamiseen.⁴ Myös viestissään epäselvät ja näin ollen hankalasti tulkittavissa olevat kyltit

4 Teemana jalkapallo on hyvinkin globaali ilmiö, minkä lisäksi joidenkin jalkapallojoukkueiden kannattajaryhmiin, varsinkin fanaattisimpiin kannattajajoukkoihin (nk. *ultrat*), linkittyy myös kollektiivisia yhteiskunnallisia kannanottoja (ks. Siebetcheu 2016: 192). Näiden diskurssien lähempi tarkastelu vaatisi kuitenkin oman tutkimuksensa.

on poistettu kokoelmasta. Jäljelle jäi 225 aktivistista kylttiä, jotka on kuviossa 1 järjestetty sen mukaan mihin teemoihin ne ottavat kantaa.

KUVIO 1. Kylttien temaattinen jakauma.

Samassa teemassa voi olla kylttejä, jotka ottavat ko. aiheeseen kantaa hyvin erilaisista näkökulmista; näin ollen esimerkiksi fasismia puoltavat ja vastustavat kyltit käsitellään saman temaattisen otsikon alla. Ryhmään *Muut* kuuluvat teemat, joita esiintyy vain yksittäisissä tai harvoissa kylteissä, joissa ainoat toistuvat teemat ovat rauhan puolesta puhuvat kyltit (4 kpl) ja Natoa vastustavat kyltit (3 kpl). Analyysissä kylttikokoelman diskursseja ja kielellisiä painopisteitä käsitellään näiden temaattisten alaotsikoiden alla (3.1–3.5), minkä jälkeen pilottitutkimuksen ensimmäisen osan kokonaiskuva ja johtopäätökset tiivistetään luvussa 3.6. Esitys kulkee suurimmista temaattisista ryhmistä pienimpiin, mutta käsittelee kuitenkin uskonnolliset ja anarkistiset kyltit saman otsikon alla sekä kokoaa teemat *legalize*, *työntekijäoikeudet* ja *ilmasto* yhteisen Kampanjat-otsikon alle.

3.1 Fasismi ja antifasismi

Määrällisesti suurimpana temaattisena ryhmänä on fasismia vastustavat ja kannattavat kyltit. Suurin osa näistä, 38 kpl, on antifasistisia kannanottajia, kun taas selvästi fasistisia kannanottoja on 18 (lisäksi kolme kylttiä ottaa kantaa teemaan, mutta nämä ovat mielipiteeltään epäselviä). Ryhmä erottuu muista mm. siinä, että kylteissä viestin vastuullinen taho on usein ilmaistu; taho on useimmiten suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttava fasistinen järjestö Vastarintaliike (kuva 1b), vastaava antifasistinen järjestö Varisverkosto (kuva 1c) tai globaalisti toimiva Antifa-verkosto (kuva 1a). Fasistista diskurssia edustavat kyltit viestivät usein symbolein, mutta verbalisoivat myös kantansa mm. monikulttuurisuutta vastaan tai oman kansallisuuden puolesta ("SUOMI ENSIN"). Antifasistista diskurssia edustavat kyltit sisältävät tunnusmerkkisesti selväsanaisia kannanottoja fasistisia ryhmiä ja niiden viestittämiä ideologioita vastaan, esimerkiksi "FASISMISTA VAPAA HELSINKI" ja "EIRASISMILLE", mutta myös kannanottoja tiettyjen ryhmien puolesta, esimerkiksi "REFUGEES WELCOME".

KUVAT 1a–d. Fasistisia ja antifasistisia esimerkkikuvia.⁵

Tässä teemassa kielijakauma yhdistyy kyltin ottamaan positioon. Antifasistinen diskurssi näyttäytyy monikielisenä, ja sen 38 kylttiä sisältävät kaikkiaan seitsemää eri kieltä, eniten suomea ja englantia, mutta myös mm. saksaa, espanjaa ja tanskaa, kuten kuvassa 1a (”Intel menneske er illegalt. Antifascistisk Aktion” ’yksikään ihminen ei ole laiton. Antifasistinen toiminta’). Antifasistista diskurssia edustavat kyltit ilmentävät siten monikulttuurista ideologiaa paitsi asiasisällöllään myös kielivalinnoillaan. Fasistista diskurssia edustavat kyltit ovat kielivalinnoiltaan paikallisempia, viestien joko kotimaisella suomen tai ruotsin kielellä, universaalilla englanninkielellä tai kiellettömin symbolein (mm. hakaristi).

Vastakkaisia ideologioita viestivän antifasistisen ja fasistisen diskurssin välillä on selvästi havaittavissa jännitteinen dialogi, joka näkyy mm. siinä, että kyltit ovat usein revittyjä tai sotkettuja (ks. kuvat 1a–d). Toinen diskurssien väliseen vastakohdan dialogiin ja niiden keskinäiseen jännitteeseen suhteeseen viittaava piirre on huomattava horisontaalinen intertekstuaalisuus (ks. Fairclough 1992: 271), joka ilmenee varsinkin siinä, että eri puolta kannattavat kyltit käyttävät samoja ilmaisuja ja visuaalisia pohjia, kuten kuvissa 1b ja 1c, joissa samalla kuvapohjalla tehdyt kyltit viestivät vastakkaisia ideologioita (toinen ottaa kantaa sionismia ja toinen natseja vastaan). Toistuva piirre kylttien kuvissa on toisen tahon symbolien tuhoaminen. Fasististen ja antifasististen viestien välillä käydään myös eksplisiittistä ja peittelemättömän vihaista dialogia, kuten kuvassa 1d, jossa joku on piirtänyt tussilla hakaristin, jonka toinen on sotkenut ja sen lisäksi symbolin alle selventänyt antifasistisen vastalauseen ”NATSIT VITTUUN!”.

3.2 Uskonto ja anarkia

Uskonto on yksi suurimpia teemoja kylttien lukumäärällä mitaten. Tässä ryhmässä on kyse kristillistä diskurssia välittävistä kylteistä (41 kylttiä), sekä neljästä englanninkie-

⁵ Kaikki aineiston kuvat ovat artikkelin kirjoittajan ottamia. Kylttien asettajat ovat tuntemattomia.

lisestä New Age -tarrasta. Kristinusko näyttää siten ottavan lähes monopoliaseman muiden uskonnollisten diskurssien jäädessä varjoon. Uskonnollista viestiä välittävien kylttien kielivalintoina on englantia ja suomi, ja suurin osa (30) niistä on englanninkielisiä. Kristinuskoa välittävät kyltit vaikuttavat yksittäisten ihmisten henkilökohtaisilta kampanjoilta, vaikka kylttimäärä onkin suuri. Näihin kuuluu Rautatien bussipysäkeille laitettut kahdeksan samanlaista suomenkielistä tarraa (ks. kuva 2a).

KUVAT 2a–b. Kristinuskon puolesta puhuvia kylttejä.

Bussipysäkkien tarrojen lisäksi erityisesti junien raidealueiden läheisyydessä oli noin 30 itse tehdyiltä vaikuttavaa tulostettua ja mm. seiniiin ja tolppiin ilmastointiteipillä kiinnitettyä paperi-ilmoitusta (ks. kuva 2b). Näissä teksti vaihtelee kyltistä toiseen ja sisältää mm. kehotuksia kristittyyn elämäntapaan, esim. **”Lue 4 Evankeliumia ja Tee parhaasi, että Tottelet kaikkea mitä Jeesus sanoi, ollaksesi Kristitty. ÄLÄ koskaan ota pedon merkkiä!”** Tässä kyltissä koko kehoitus on alleviivattu ja lihavoitu ja lisäksi isot kirjaimet korostavat ja painottavat tiettyjä sanoja. Joissakin kylteissä esiintyy myös kristinuskon risti (ks. kuva 2b), ja melkein kaikissa kylteissä on linkki saman järjestön sivustoihin, joiden perusteella kyseessä vaikuttaisi olevan kansainvälinen kristitty kultti. Suurin osa kylteistä on englanniksi, minkä lisäksi niistä on muutama kielellisesti hieman suomenkielinen versio.

Kristinuskon diskurssia viestivät kyltit eivät vaikuta herättävän ohikulkijoiden mielipiteitä tai vastalauseita, sillä nämä kyltit ovat täysin ehjiä ja tahraamattomia, vaikka kyseessä on suhteellisen suuri määrä kylttejä. Aineistossa ei myöskään ole kristinuskoa vastustavia kylttejä. Fasismien antisemiittistä ideologiaa välittävien kylttien lisäksi ainoastaan anarkistista ideologiaa viestivissä kylteissä on yksi ateistisen viestin esiintymä, ”NO MASTER NO GODS AGAINST ALL AUTHORITY”, mutta tässäkin kyltissä ei oteta kantaa tiettyä uskontoa vastaan. Anarkiryhmän kyltit ottavat kantaa myös muita tahoja ja yleisesti auktoriteetteja vastaan (mm. ”ALL COPS ARE TARGETS”), mutta eivät viesti selkeästi tietyn tahon puolesta. Anarkistisen diskurssin viestimänä ovat englannin kieli tai symbolit, joista anarkistinen tähtisymboli toistuu.

3.3 Kampanjat

Kampanjat-kategoria yhdistää legalize-, työntekijäoikeus- ja ilmastoteemoihin kantaa ottavat kyltit, jotka kaikki liittyvät aineistonkeruuhetkenä meneillä oleviin kampanjoihin. Yksi näistä on kansalaisaloite kannabiksenkäytön laillistamiseksi, joka oli hyvin näkyvä osa Rautatieaseman kielimaisemaa sinä syyskuun päivänä, jona aineisto kerättiin. Aloitteeseen haettiin allekirjoituksia saman vuoden marraskuun ensimmäiseen päivään mennessä (ks. kuva 3a). Laillistamiskampanjan visuaalinen ilme välittää luonnollisuuden diskurssia. Värimaailma on vihreä, sininen ja valkoinen, ja jokaisessa tarrassa on kuva ympyrän sisällä olevasta kannabislehdestä. Pääasiallisena kielivalintana on suomen kieli yhtä englanninkielistä esimerkkiä lukuun ottamatta. Vastalauseeksi voisi mahdollisesti tulkita yhden englanninkielisen kyltin tekstillä ”STOP DRUGS!”, vaikka kyltti tuskin ottaa kantaa juuri tähän nimenomaiseen kansalaisaloitteeseen. Osa kampanjan tarroista oli revittyjä, mikä kuitenkin viittaa jonkinlaiseen vastustukseen.

3a.

3b.

3c.

3d.

KUVAT 3a–d. Esimerkkejä Kampanjat-kategorian kylteistä.

Toinen varsinkin Rautatieaseman ulkoalueella näkyvä kampanja oli vuodesta 2018 käynnissä ollut lähettien työntekijäoikeuksia puolustava kampanja (ks. kuva 3b).

Monissa kylteissä informoidaan mm. lähettien työtapaturmista, toisissa on pelkätään kampanjan logo, nimi sekä mahdollisesti kotisivun osoite. Tämä kampanja oli kaksikielinen ja sisälsi sekä suomen- että englanninkielisiä tekstejä. Kyltistä riippuen toinen kielistä dominoi, ja toisen kielen läsnäolo rajoittui useimmiten kaksikieliseen iskulauseeseen ”Oikeutta läheteille/Justice4couriers”. Suurin osa näistä kylteistä oli revittyjä, mikä voi myös selittyä sillä, että kampanja oli aineistonkeruuhetkellä ehtinyt olla käynnissä jo noin vuoden ajan.

Kolmas kampanja oli kansalaisten ilmastokampanja, jossa oli kyse ilmastoveetoimuksen allekirjoituskutsusta. Tähän liittyen aineistoon sisältyy viisi valokuvattua suomenkielistä ilmastoveivitarraa (ks. kuva 3c) sekä kolme kampanjaan kuulumatonta, mutta temaattisesti sopivaa kylttiä (esim. kuva 3d). Ilmastodiskurssin yhteiskunnallisen näkyvyyden ja ajankohtaisuuden valossa tämä ryhmä on kuitenkin yllättävän pieni.

3.4 Eläinten oikeudet

Eläinoikeusdiskurssi välittyi kylteissä kolmen pääasiallisen äänen kautta. Kylteissä tuomitaan ihmisen toimia eläimiä kohtaan myöntämällä syyllisyys julmiin tekoihin ensimmäisessä persoonassa (”I’M AN ASSHOLE. I WEAR FUR”, ”RÄÄKKÄSIMME KANOJA.”), ilmiantamalla vastuutahoja (kuva 4a) ja kehottamalla kohtelevaan eläimiä hyvin (”ADOPT DON’T SHOP”) sekä tuomalla esiin eläinten näkökulmaa (”unissani minä olen vapaa”, kuva 4c). Julmien tekojen ilmiannoissa ja tunnustuksissa intertekstuaalisuus toimii tapana kytkeä teko tiettyyn tahoon, esimerkiksi viittaamalla S-ryhmään ”S-tyhmänä” (kuva 4a) tai käyttämällä tunnetun päivittäistavaraketjun visuaalista ilmettä (kuvat 4a ja 4b). Eläintenoikeuksia puolustavat kyltit ovat suomen- tai englanninkielisiä, ja varsinkin suomenkieliset kyltit erottuvat kielellisesti leikittelevinä.

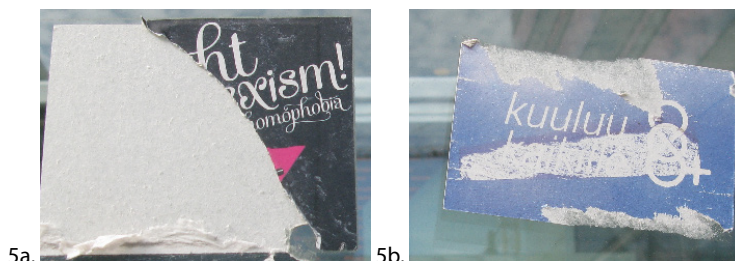

KUVAT 4a–c. Esimerkkikuvia eläinoikeuksien puolesta puhuvista kylteistä.

Kaikki eläinoikeusdiskurssia edustavat kyltit puhuvat saman ideologian puolesta, eikä eksplisiittisiä vastalauseita löydy aineistosta. Noin joka kolmas tai neljäs kyltti on kuitenkin revitty tai sotkettu, esim. kuvissa 4b ja 4c, minkä voisi tulkita implisiittisenä vastalauseena ja merkinä siitä, että eläinoikeuksien puolustaminen häiritsee joitakin asema-alueella kulkevia lukijoita.

3.5 Lhbtq

Suhteellisen pienen, mutta kuitenkin selvän oman ryhmänsä muodostavat seksuaalivähemmistöjen puolesta puhuvat kyltit sekä yksi perinteistä perhemuotoa puolustava kyltti. Seksuaalivähemmistöjen puolesta puhuvat kyltit vastustavat syrjintää, kun taas ainoassa vastakkaista positiota viestivässä kyltissä otetaan puolustuskanta, jossa perhekonseptin laajenemisen implikoidaan vaarantavan perinteisen perheen asemaa. Tämän ryhmän kyltit ovat yhtä esimerkkiä lukuun ottamatta revittyjä tai sotkettuja, kuten kuvissa 5a–c.

5a.

5b.

5c.

KUVAT 5a–c. Esimerkkikuvia Lgbtqi-kysymyksiin kantaottavista kylteistä.

Laaja kylttien tuhoaminen ilmentää vastalauseita kyltin viestimään positioon, ja tämä näyttää pienen esimerkkikokoelman perusteella koskevan sekä seksuaalivähemmistöjen että perinteisen perhemallin puolesta puhuvia kylttejä, esimerkiksi kylteissä: "fight sexism! & homophobia" (kuva 5a), tai avioliittokäsitteeseen eri puolilta kantaottavissa kylteissä "kuuluu kaikille" (kuva 5b) ja "VARJELE YDINPERHETTÄ" (kuva 5c).

3.6 Yhteenveto

Helsingin päärautatieaseman aktivistisessa kielimaisemassa otetaan kantaa eri teemoihin, esimerkiksi fasismiin, kristinuskoon sekä eläinten oikeuksiin. Useimmiten käytetyt kielet ovat suomi ja englanti, mutta kielivalinta vaikuttaa myös olevan yhteydessä kylttien edustamiin diskursseihin ja niihin sisältyviin ideologioihin. Tämän aineiston pohjalta erityisesti fasistinen ja antifasistinen diskurssi eriytyy toisistaan selvästi paitsi asiasisällöltään ja näkökulmiltaan, myös kielivalinnoillaan.

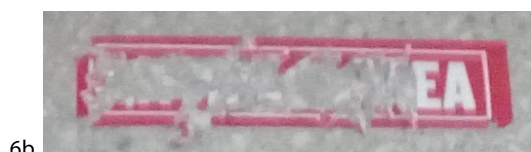
Joidenkin diskurssien osalta kyltit antavat monologisen vaikutelman, jossa ei ole selviä merkkejä dialogista ohikulkevien lukijoiden tai vastakohtaisia ideologioita viestivien diskurssien kanssa. Esimerkiksi kristinuskoa puoltavat kyltit eivät näytä antavan kiihoketta erimielisten ideologioiden väliseen keskusteluun, sillä nämä kyltit ovat ehjiä, eikä vastalauseita näy. Kokonaisaineiston valossa näin suuren kylttimäärän säilyminen ehjänä on huomiota herättävää, ja tähän olisi syytä perehtyä

tarkemmin tulevassa tutkimuksessa. Joissakin teemoissa, esimerkiksi eläinoikeudet, vastarinta ilmenee vain implisiittisesti kylttien raapimisena. Toisissa teemoissa jännitteinen dialogi vastakkaisten ideologioiden välillä ilmenee monella eri tasolla. Vastakkainasettelu näkyy varsinkin fasistisen ja antifasistisen diskurssin välillä mm. päinvastaista kantaa esittävässä kylteissä, samojen visuaalisten ilmeiden käytössä vastakkaisissa viesteissä, revityissä ja sotketuissa kylteissä sekä kylttien päälle kirjoitetuissa vastakkaista kantaa esittävässä teksteissä.

4 Helsingin Oulunkylän aseman seurantatutkimus

Pilottitutkimuksen toisen osan tavoitteena on saada käsitys siitä, miten juna-aseman aktivistinen kielimaisema elää ja muuttuu ajassa ja siten lähestyä kielimaisemaa diakronisesti (ks. Kallen 2010; Pavlenko & Mullen 2015). Etnografisessa kielimaisematutkimuksessaan Blommaert ja Maly (2016) osoittavat, miten kielimaiseman laadullinen ja kokonaisvaltainen havainnointi voi kertoa sosiaalisista muutoksista paljon ennen muutosten ilmenemistä esimerkiksi tilastollisista tiedoista. Aktivistisen kielimaiseman muutoksen seuraaminen reaaliajassa voi vastaavasti valottaa käynnissä olevia muutosprosesseja tietyn alueen yhteiskunnallisissa ideologioissa ja kertoa eri diskurssien välisen dialogin temporaalisesta kehityksestä. Tässä tarkoituksessa seurasin yhden juna-aseman aktivistista kielimaisemaa muutaman kuukauden ajan (07/2019–01/2020). Juna-asemaksi valikoitui käytännön syistä kolme asemaa päärautatieasemalta pohjoiseen sijaitseva Helsingin Oulunkylän asema, jonka kautta kuljen monta kertaa viikossa ja jonka suhteellisen pieni koko mahdollistaa koko asema-alueen pidempiaikaisen seurannan osa-aikatoimisesti.

Aineistonkeruun ensimmäisessä vaiheessa heinäkuussa 2019 otin laajalti kuvia kaikista Oulunkylän asema-alueen kylteistä; tästä syntyi 150 valokuvan aineisto. Tämä kokonaisaineisto sisälsi monenlaisia kylttejä, joista esimerkkinä mm. asematalon puoleisen alikulkutunnelin seinässä oleva englanninkielinen antifasistinen tarra (ks. kuva 6a). Heinäkuisen laaja-alaisen alkutilanteen selvittämisen jälkeen keskityin seuraamaan asema-alueen aktivistista kielimaisemaa.

KUVAT 6a–b. Antifasistinen tarra heinäkuussa ja lokakuussa 2019.

Kesän aikana asema-alue siistittiin ja suurin osa raidealueen kylteistä ja graffiteista poistettiin. Kyseinen antifasistinen kyltti kuitenkin säilyi. Syyskuussa tähän tässä vaiheessa suhteellisen tyhjäan kielimaisemaan ilmestyi yhden yön aikana englannin- ja suomenkielisiä fasistisia kannanottoja, jotka olivat näkyvä osa pientä äskettäin puhdistettua asema-aluetta sekä asema-alueen lähikatuja (esim. aseman parkkipaikan lähellä olevissa lyhtytolpissa ja liikennemerkkeissä). Fasistista tarrahyökkäystä ei seurannut välitöntä antifasistista vastaiskua, vaikka fasistisia kylttejä hiljaksen raavittiinkin. Lokakuussa alikulkutunnelissa kauan säilynyt antifasistinen tarra raavittiin, niin että siitä jäivät vain viimeiset kaksi kirjainta näkyviin (ks. kuva 6b).

Marraskuussa kielimaisema muuttui hiljalleen vanhojen fasistitarrojen repimisen tahdissa sekä kertaluontoisesti uusilla graffiteilla, joilla ei kuitenkaan ollut selvää kantaaottavaa viestiä. Tammikuussa fasistiset kyltit olivat suurimmalta osin revittyjä ja näin ollen vaikeasti tulkittavissa uusille lukijoille. Tammikuussa asema-alueelle ilmestyi myös muutama saksan- ja englanninkielinen antifasistinen kannanotto (ks. kuvat 7a–b).

7a.

7b.

KUVAT 7a–b. Antifasistisia kannanottoja tammikuussa 2020.

Pilottitutkimuksena toteutettu seurantatutkimus avaa dynaamisemman näkökulman aktivistiseen kielimaisemaan, mikä täydentää suuremmasta asemasta yhtenä tietynä päivänä saatua kuvaa ja mahdollistaa aiheen monipuolisemman analyysin. Jos Helsingin päärautatieaseman kaltainen tilannekuva olisi muodostettu Oulunkylästä syyskuun puolessavälissä, asema olisi näyttäytynyt hyvinkin fasistisena, kun taas tammikuussa tilanne oli aivan toinen.

Helsingin päärautatieaseman tilannekuvan perusteella voisi olettaa, että selvästi vastakkaista diskurssia viestivät antifasistiset ja fasistiset kyltit eivät ole dialogissa vain samassa paikassa, vaan myös samassa ajassa, jossa yhden tahon tarrahyökkäys johtaisi suhteellisen nopeasti toisen tahon vastahyökkäykseen. Oulunkylän pilottitutkimuksen valossa dialogi antifasististen ja fasististen ryhmien välillä ei kuitenkaan ole näin välitöntä. Kylttien raapiminen tapahtui pikkuhiljaa, ehkä yksittäisten ihmisten junan odottamisen ajan verran kerrallaan, ja vastakkaista kantaa ilmaisevia kylttejä ilmestyi paikalle vasta muutaman kuukauden viiveellä. Tässä on tosin syytä huomioida ero Oulunkylän ja Helsingin päärautatieaseman läpi kulkevissa ihmismäärissä. Tämä tekijä voi tehdä pienemmän aseman kielimaiseman kehityksestä huomattavasti hitaampaa kuin suurempien asemien.

5 Metodologinen pohdinta

Pilottitutkimuksen kautta olen kartoittanut kielimaisematutkimuksen ja diskurssitutkimuksen näkökulmasta mahdollisuutta analysoida aktivististen diskurssien rakentumista ja heijastumista Helsingin juna-asemilla. Pilottitutkimuksen perusteella kielimaisematutkimuksen laajentuneet näkökulmat (esim. Blackwood ym. 2016) ja metodologinen avoimuus (esim. Gorter 2018) ovat kysymyksenasetteluun nähden toimiva lähtökohta, joka mahdollistaa laajamittaisen kartoituksen ja laadullisen analyysin yhdistämisen. Tutkimusasetelmassa yhdistetyt kertaluonteinen tutkimus ja seurantatutkimus osoittautuivat toisiaan täydentäviksi aineistonkeruumenetelmiksi. Kattava kvantitatiivinen tilannekuva laajemman alueen aktivistisesta kielimaisemasta mahdollistaa suurten piirteiden havaitsemisen, mutta myös kuva-aineiston kvalitatiivisen analyysin. Pienemmän aseman seurantatutkimus osoittaa toisaalta, että kielimaiseman teemat, diskurssit ja kielijakaumat voivat vaihdella suuresti hetkestä toiseen. Analyysissä olen käyttänyt kolmen eri abstraktiotason käsitteitä: teema, diskurssit ja ideologia, kartoittamatta kuitenkaan tarkemmin eri teemojen sisältämiä diskursseja tai syventymättä näiden diskurssien viestittämiin ideologioihin. Jatkotutkimuksessa käsitteiden analyttistä työnjakoa olisi syytä selkeyttää, jotta kolmen tason analyysiä voidaan terävöittää.

Artikkelissa olen nostanut esiin mahdollisia kysymyksiä, joita voisi tutkia tarkemmin. Varsinkin syvemmän kvalitatiivisen analyysin edellytyksenä olisi selkeämpi temaattinen rajaus sekä mahdollisesti laajempi alueellinen kattavuus. Tämäntyyppisen aktivistisen kielimaisematutkimuksen ytimessä voisivat tämän pilottitutkimuksen perusteella olla selkeän kaksijakoiset aihepiirit, joissa analyysi syventyisi lähemmin intertekstuaalisuuteen ja diskurssien väliseen jännitteeseen dialogiin, joka ilmenee sekä kylttien viesteissä että niiden molemminpuolisessa tuhoamisessa. Analysoimalla sitä, miten kielimaiseman kyltit haastavat tai kutsuvat muita kylttejä ja diskursseja samaan tilaan, voidaan täydentää aiempaa tutkimusta siitä, miten kielimaiseman kyltit ja niiden sisältämät diskurssit viestivät keskenään (Scollon & Scollon 2003) tai miten kylttiketjun viestit on suunniteltu täydentämään toisiaan ja edistämään yhteistä kertomusta (Stroud & Mpendukana 2009). Tämän prosessin seuraamisessa temporaalisen muutoksen tarkempi etnografinen seuranta olisi pilottitutkimuksen valossa tärkeä elementti.

Aktivistisen kielimaiseman analysointi herättää myös kysymyksiä tutkijan vastuusta ja roolista. Asema-alueiden aktivistisessa kielimaisemassa on keskeisiin ihmisoikeuskysymyksiin kantaa ottavia kylttejä, joista varsinkin fasistiset kyltit ovat vihaa lietsovia ja ihmisoikeuksia loukkaavia. Diskurssitutkimuksen näkökulmasta nämä paitsi heijastavat, myös luovat vihan ja sarron diskurssia. Pilottitutkimuksessa olen analysoinut aineistoa tulkitsijan positioista käsin (ks. Juhila 2016: 340–347) lähestyen aineistoa tietyin ennakkokysymyksiin ja mielenkiinnon kohtein, mutta kuitenkin aineistolähtöisesti ja ilmaisematta selkeää kannanottoa. Olen kuitenkin päätenyt

valintaan olla näyttämättä kuvia ehjistä fasistisista kylteistä välttääkseni ihmisoi-
keuksien loukkausten reprodusoinnin. Aiheen jatkotutkimus avaisi myös mahdol-
lisuuden yhteiskunnallisen keskustelijan roolin ottamiseen (Juhila 2016: 347–353),
sillä aktivistiset kielimaisemat sekä heijastavat yhteiskuntaa että luovat, ylläpitävät
ja muokkaavat yhteiskuntaa. Tässä suhteessa julkisten tilojen diskurssien ja ideolo-
gioiden analysointi voi avata yhteiskunnallisesti tärkeitä näkökulmia kielimaiseman
välittämästä ja rakentamasta kuvasta yhteiskunnan suhtautumisesta esimerkiksi et-
nisiin, uskonnollisiin tai seksuaalisiin vähemmistöryhmiin.

Aiheen laajemman tutkimuksen puitteessa saattaa myös herätä tutkimus-
kysymyksiä, joiden analysoinnissa on aiheellista siirtyä kriittisen diskurssianalyysin
tarjoamaan näkökulmaan ja asianajajan positioon (ks. Juhila, 2016: 336–340), suh-
tautua avoimen kriittisesti tiettyihin diskursseihin ja pohtia, miten aktivistista kie-
limaisemaa ja sen rakentamaa ja viestimää sosiaalista todellisuutta olisi mahdolla-
ista muuttaa. Tähän voisi sisältyä aktiivisempaa yhteiskunnallista toimijuutta (Juhila
2016: 338) tai jopa Dautartaksen (2019) esitelmän inspiroimana siirtymää aktivisti-
seen tutkijarooliin, jonka puitteessa esimerkiksi aineiston keruun jälkeinen fasistis-
ten tarrojen repiminen voisi kuulua tutkijan yhteiskunnallisesti kantaottavaan toi-
mintaan.

Kirjallisuus

- Abas, S. & J.S. Damico 2019. The language of activism. Representations of social justice in a
university space in Argentina. Teoksessa N. Avineri, L.R. Graham, E.J. Johnson, R.C.
Riner & J. Rosa (toim.), *Language and social justice in practice*. New York: Routledge,
157–165.
- Backhaus, P. 2007. *Linguistic landscapes: a comparative study of urban multilingualism in Tokyo*.
Clevedon: Multilingual Matters.
- Barni, M. & C. Bagna 2010. Linguistic landscape and language vitality. Teoksessa E. Shohamy,
E. Ben-Rafael & M. Barni (toim.), *Linguistic landscape in the city*. Clevedon: Multilingual
Matters, 3–18.
- Barni, M. & C. Bagna 2016. 1 March – ‘A day without immigrants’: the urban linguistic
landscape and the immigrants’ protest. Teoksessa R. Blackwood, E. Lanza & H.
Woldemariam (toim.) *Negotiating and contesting identities in linguistic landscapes*.
London: Bloomsbury Academic, 55–70.
- Ben-Rafael, E., E. Shohamy, A. Muhammad Hasan & N. Trumper-Necht 2006. Linguistic
landscape as symbolic construction of the public space. Teoksessa D. Gorter (toim.)
Linguistic landscape: a new approach to multilingualism. Clevedon: Multilingual
Matters, 7–30.
- Ben Said, S. & L.A. Kasanga 2016. The discourse of protest: frames of identity, intertextuality
and interdiscursivity. Teoksessa R. Blackwood, E. Lanza & H. Woldemariam (toim.)
Negotiating and contesting identities in linguistic landscapes. London: Bloomsbury
Academic, 71–83.

- Blackwood, R. 2015. LL explorations and methodological challenges: analysing France's regional languages. *Linguistic Landscape*, 1 (1/2), 38–53. <https://doi.org/10.1075/ll.1.1-2.03bla>
- Blackwood, R., E. Lanza & H. Woldemariam (toim.) 2016. *Negotiating and contesting identities in linguistic landscapes*. London: Bloomsbury Academic.
- Blommaert, J. & I. Maly 2016. Ethnographic linguistic landscape analysis and social change: a case study. Teoksessa K. Arnaut, J. Blommaert, B. Rampton & M. Spotti (toim.) *Language and Superdiversity*. New York: Routledge, 191–211.
- Cenoz, J. & D. Gorter 2006. Linguistic landscape and minority languages. *International Journal of Multilingualism*, 3 (1), 67–80. <https://doi.org/10.1080/14790710608668386>
- Chambers, T. & C.E. Phelps 1993. Student activism as a form of leadership and student development. *NASPA Journal*, 31 (1), 19–29.
- Dautartas, G. 2019. Negotiating the personal, the political, and the academic in hate speech research: militant approaches to Critical Discourse Analysis. Esitelmä AFinLAN syyssymposiumissa *Menetelmällisiä käännteitä soveltavassa kielentutkimuksessa*, 15.–16.11.2019. Oulun yliopisto.
- Fairclough, N. 2003. *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. Oxon & New York: Routledge.
- Fairclough, N. 1993. Critical discourse analysis and the marketization of public discourse: the universities. *Discourse & Society*, 4 (2), 133–168. <https://doi.org/10.1177/0957926593004002002>
- Fairclough, N. 1992. Intertextuality in critical discourse analysis. *Linguistics and Education*, 4, 269–293.
- Gorter, D. 2018. Methods and techniques for linguistic landscape research: about definitions, core issues and technological innovations. Teoksessa M. Pütz & N. Mundt (toim.) *Expanding the linguistic landscape: multilingualism, language policy and the use of space as a semiotic resource*. Bristol: Multilingual Matters, 38–57.
- Gorter, D. & J. Cenoz 2020. Theoretical development of linguistic landscape studies. *Linguistic Landscape*, 6 (1), 16–22. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1075/ll.00020.gor>
- Gorter, D., H.F. Marten & L. Van Mensel (toim.) 2012. *Minority languages in the linguistic landscape*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hanauer, D.I. 2015. Occupy Baltimore: a linguistic landscape analysis of participatory social contestation in an American city. Teoksessa R. Rubdy & S. Ben Said (toim.) *Conflict, exclusion and dissent in the linguistic landscape*. New York: Palgrave Macmillan, 207–222.
- Jokinen, A., K. Juhila & E. Suoninen (toim.) 2016. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, K. 2016. Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 332–358.
- Kallen, J.L. 2010. Changing landscapes: Language, space and policy in the Dublin linguistic landscape. Teoksessa A. Jaworski & C. Thurlow (toim.), *Semiotic landscapes: language, image, space*. London: Continuum International Pub. Group, 41–58.
- Kasanga, L.A. 2014. The linguistic landscape: mobile signs, code choice, symbolic meaning and territoriality in the discourse of protest. *International Journal of the Sociology of Language*, 230, 19–44. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1515/ijsl-2014-0025>
- Lanza, E. & H. Woldemariam 2014. Indexing modernity: English and branding in the linguistic landscape of Addis Ababa. *International Journal of Bilingualism*, 18 (5), 491–506. <https://doi-org.ezproxy.vasa.abo.fi/10.1177/1367006913484204>
- Landry, R. & R.Y. Bourhis 1997. Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality. An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16 (1), 23–49. <https://doi.org/10.1177/0261927X970161002>

- Lehti, L., L. Haapanen & L. Kääntä 2018. Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmällinen ala. Teoksessa L. Haapanen, L. Kääntä & L. Lehti (toim.) *Diskurssintutkimuksen menetelmistä. On the methods of discourse studies*. AFInLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2018/n:o 11, 4–19. <https://doi.org/10.30660/afinla.75057>
- Linkola, I.A. 2014. *Saamelaisen koulun kielimaisema: Etnografinen tutkimus saamen kielestä toisen asteen oppilaitoksessa*. Väitöskirja. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Mamadouh, V. 2018. Transient linguistic landscapes of activism. Protesting against austerity policies in the Eurozone. P.A. Kraus & F. Grin (toim.) *The politics of multilingualism: Europeanisation, globalisation and linguistic governance*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 111–142.
- Määttä, S.K. & S. Pietikäinen 2014. Ideology. Teoksessa J.-O. Östman & J. Verschueren (toim.) *Handbook of pragmatics: 2014 Installment*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Pavlenko, A. & A. Mullen 2015. Why diachronicity matters in the study of linguistic landscapes. *Linguistic Landscape*, 1 (1/2), 114–132. <https://doi.org/10.1075/ll.1.1-2.07pav>
- Pietikäinen, S. & A. Mäntynen 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pütz, M. & N. Mundt (toim.) 2018. *Expanding the linguistic landscape: multilingualism, language policy and the use of space as a semiotic resource*. Bristol: Multilingual Matters.
- Reh, M. 2004. Multilingual writing. A reader-oriented typology – with examples from Lira Municipality (Uganda). *International Journal of the Sociology of Language*, 170, 1–41. <https://doi.org/10.1515/ijsl.2004.2004.170.1>
- Rosenbaum, Y., E. Nadel, R.L. Cooper & J.A. Fishman 1977. English on Keren Kayemet Street. Teoksessa R.L. Cooper, A.W. Conrad & J.A. Fishman (toim.) *The spread of English*. Rowley, MA: Newbury House Publishers, 179–194.
- Scollon, R. & S.B.K. Scollon 2003. *Discourses in place: language in the material world*. New York: Routledge.
- Shohamy, E. & D. Gorter (toim.) 2009. *Linguistic landscape. Expanding the scenery*. New York: Routledge.
- Shohamy, E., E. Ben-Rafael & M. Barni (toim.) 2010. *Linguistic landscape in the city*. Bristol/ Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.
- Siebetcheu, R. 2016. Semiotic and linguistic analysis of banners in three European countries' football stadia: Italy, France and England. Teoksessa R. Blackwood, E. Lanza & H. Woldemariam (toim.) *Negotiating and contesting identities in linguistic landscapes*. London: Bloomsbury Academic, 181–194.
- Soukup, B. 2020. Survey area selection in variationist linguistic landscape study (VaLLS). A report from Vienna, Austria. *Linguistic Landscape*, 6 (1), 52–79. <https://doi.org/10.1075/ll.00017.sou>
- Stroud, C. & D. Jegels 2014. Semiotic landscapes and mobile narrations of place: performing the local. *International Journal of the Sociology of Language*, 228, 179–199. <https://doi.org/10.1515/ijsl-2014-0010>
- Stroud, C. & S. Mpendukana 2009. Towards a material ethnography of linguistic landscape: multilingualism, mobility and space in a South African township. *Journal of Sociolinguistics*, 13 (3), 363–386. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2009.00410.x>
- Waksman, S. & E. Shohamy 2016. Linguistic landscape of social protests: moving from 'open' to 'institutional' spaces. Teoksessa R. Blackwood, E. Lanza & H. Woldemariam (toim.) *Negotiating and contesting identities in linguistic landscapes*. London: Bloomsbury Academic, 85–98.